

๒๔ กันยายน วันมหิดล

น้อมรำลึกถึงพระมหากษัตริย์คุณ
สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม
พระบรมราชชนก
“พระบิดาแห่งการแพทย์แผนปัจจุบัน”

มหาวิทยาลัยมหิดล
คณะวิทยาศาสตร์

งานจัดการข้อมูลและ
ห้องสมุดสตางค์ มงคลสุข

<https://stang.sc.mahidol.ac.th>

StangMongkolsukLibrary

@StangLibrary

MUSC

จดหมายเหตุ
และพิพิธภัณฑ์

พระราชประวัติ

สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก เป็นพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และ สมเด็จพระศรีสวรินทราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ประสูติเมื่อวันศุกร์ ขึ้น ๓ ค่ำ เดือนยี่ ปีเถาะ ตรงกับวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๓๕

เมื่อทรงพระเยาว์ประทับอยู่กับสมเด็จพระราชชนนี มีกรมหลวงสมรรัตนศิริเชษฐ์ เป็นผู้ถวายการดูแลอย่างใกล้ชิด เนื่องจากพระอนามัยไม่สมบูรณ์นัก

ทรงศึกษาเบื้องต้นที่โรงเรียนราชกุมาร ในพระบรมมหาราชวัง ต่อมาทรงย้ายไปประทับที่พระราชวังดุสิตกับสมเด็จพระบรมชนกนาถ จึงสนพระทัยวิชาภาษาอังกฤษมากขึ้น ในเวลาเดียวกันทรงเข้าศึกษา เป็นนักเรียนนายร้อยพิเศษ โรงเรียนนายร้อยชั้นประถม

พ.ศ. ๒๔๔๗ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดการพระราชพิธีมหามงคลโสกันต์ และพระราชทานพระสุพรรณบัฏสถาปนา สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหิดลอุดุลเดช ขึ้นเป็นเจ้าฟ้าต่างกรมมีพระนามว่า สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหิดลอุดุลเดช กรมขุนสงขลานครินทร์

๑. พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และ สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหิดลอุดุลเดช กรมขุนสงขลานครินทร์
๒. ทรงเป็นนักเรียนนายร้อยพิเศษ ทรงฉายร่วมกับพระมารดาและพระเชษฐภคินี
๓. จากซ้าย พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้าอรุณพงษ์รัชสมโภช สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหิดลอุดุลเดช กรมขุนสงขลานครินทร์ และ สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าประชาธิปกศักดิเดชน์

๒๔ กันยายน
วันมหิดล

มหาวิทยาลัยมหิดล
คณะวิทยาศาสตร์

งานจัดการข้อมูลและ
ห้องสมุดสตางค์ มงคลสุข

<https://stang.sc.mahidol.ac.th>

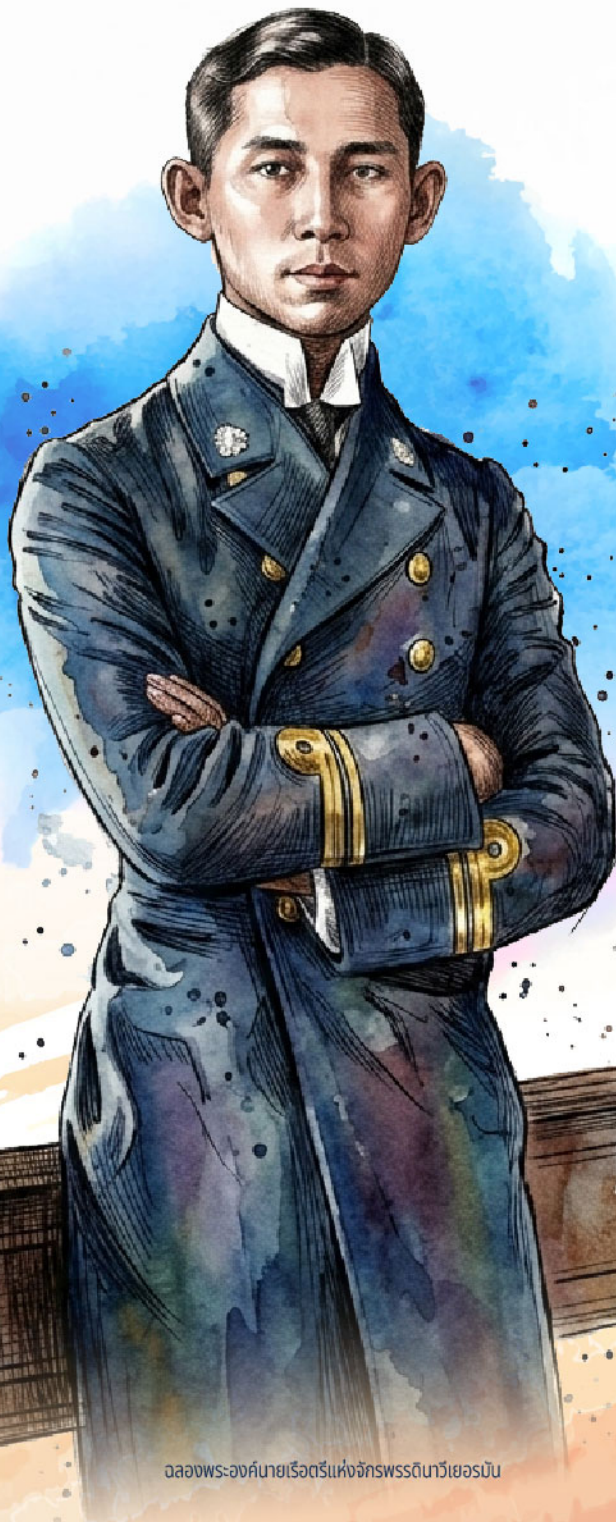
StangMongkolsukLibrary

@StangLibrary

MUSC

จดหมายเหตุ
และพิพิธภัณฑ์

ฉลองพระองค์นายเรือตรีแห่งจักรพรรดินาวีเยอรมัน

ทรงศึกษาวิชาทหารบกและทหารเรือ

พ.ศ. ๒๔๔๘ ทรงเข้าเป็นนักเรียนนายร้อยทหารบกในประเทศไทย ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๔๙ ทรงเข้าศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาที่ โรงเรียนแฮร์โรว์ (Harrow) ประเทศอังกฤษ เป็นเวลาปีครึ่ง

พ.ศ. ๒๔๕๐ ทรงเข้าศึกษาวิชาทหารบกที่ Royal Prussian Military College ณ เมือง Potsdam ประเทศเยอรมนี แล้วทรงย้ายไปเรียน ณ Imperial German Naval College, Flensburg

- สมเด็จพระเจ้าฟ้ามหิดลอดุลยเดชฯ มีพระประสงค์จะเปลี่ยนไปศึกษาวิชาการทหารเรือแทนทหารบก ทรงเข้าเป็นนักเรียนนายเรือตรีที่อายุน้อยที่สุดแห่งจักรพรรดินาวีเยอรมัน ทรงเริ่มศึกษาวิชาการทหารเรือที่โรงเรียนนายเรือเฟลนส์บูร์ก มูรวิก (Marineschule Flensburg Murwik) จนเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๑ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๗ ทรงลาออกจากจักรพรรดินาวีเยอรมัน และเสด็จกลับประเทศไทยตามพระบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

๒๔ กันยายน
วันมหิดล

มหาวิทยาลัยมหิดล
คณะวิทยาศาสตร์

งานจัดการข้อมูลและ
ห้องสมุดสตางค์ มงคลสุข

<https://stang.sc.mahidol.ac.th>

StangMongkolsukLibrary

@StangLibrary

MUSC

จดหมายเหตุ
และพิพิธภัณฑ์

ทรงศึกษาด้านสาธารณสุข

พ.ศ. ๒๔๕๔ เสด็จไปทรงศึกษาวิชาเตรียมแพทย์ที่โรงเรียนแพทย์ของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด เมืองเคมบริดจ์ ประเทศสหรัฐอเมริกา จากนั้นทรงศึกษาต่อที่ Harvard Medical School เมืองบอสตัน ทรงสำเร็จการศึกษาแพทย์ชั้นที่ ๒ (ชั้นปรีคลินิก) เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๒

จากนั้นทรงเข้าศึกษาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ที่ School for Health Officer ซึ่งเป็นสถาบันร่วมระหว่างมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดและสถาบันเทคโนโลยีแห่งแมสซาชูเซตต์ (MIT) เป็นหลักสูตร ๑ ปี ซึ่งจะทำให้ทรงศึกษาจบได้เร็วกว่าวิชาแพทย์ที่มีหลักสูตรนานกว่า ทรงเห็นว่าด้านการสาธารณสุขเป็นที่ต้องการอย่างสูงในประเทศไทย

สมุดจดบันทึกส่วนพระองค์ และ ลายพระหัตถ์บันทึกคำบรรยาย

๒๔ กันยายน
วันมหิดล

มหาวิทยาลัยมหิดล
คณะวิทยาศาสตร์

งานจัดการข้อมูลและ
ห้องสมุดสตางค์ มงคลสุข

<https://stang.sc.mahidol.ac.th>

StangMongkolsukLibrary

@StangLibrary

MUSC

จดหมายเหตุ
และพิพิธภัณฑ์

ทรงอภิเษกสมรส

วันที่ ๑๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๓ ทรงอภิเษกสมรสกับ
นางสาวสังวาลย์ ตะละภัฏ ณ วังสระปทุม

นางสาวสังวาลย์ ตะละภัฏ เมื่อยังทรงพระเยาว์ได้ถวายตัวเป็น
ข้าหลวงของ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ พระเชษฐภคินีในสมเด็จพระบรมราชชนก ทรงศึกษาชั้นต้น
ที่โรงเรียนสตรีวิทยา แล้วทรงศึกษาต่อในโรงเรียนแพทยผดุงครรภ์
และหญิงพยาบาลแห่งศิริราช

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์
ทรงพอพระราชหฤทัยนางสาวสังวาลย์ตั้งแต่พบกันครั้งแรก
มักจะเสด็จไปทรงเยี่ยมอยู่เสมอ ต่อมาได้ทรงหมั้นอย่างเงียบ ๆ
ที่เมืองฮาวาย และทรงอภิเษกสมรสหลังจากที่ได้รับ
พระบรมราชานุญาตจาก พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ระหว่างที่ประทับอยู่ที่เมืองเอดินเบอเร ประเทศสกอตแลนด์
สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีตามเสด็จ
สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์
ไปประทับที่กรุงลอนดอน และประสูติ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ
เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์
พระราชธิดาพระองค์แรก
เมื่อวันที่ ๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

๒๕ กันยายน
วันมหิดล

มหาวิทยาลัยมหิดล
คณะวิทยาศาสตร์

งานจัดการข้อมูลและ
ห้องสมุดสตางค์ มงคลสุข

<https://stang.sc.mahidol.ac.th>

StangMongkolsukLibrary

LINE

@StangLibrary

MUSC

จดหมายเหตุ
และพิพิธภัณฑ์

ประสูติพระราชโอรส

เนื่องจากพระอนามัยของสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหิดลอดุลยเดช
กรมขุนสงขลานครินทร์ ทรงอ่อนแอ คณะแพทย์ได้ถวายคำแนะนำ
ให้เสด็จไปรักษาพระองค์ที่ทวีปยุโรป ซึ่งต้องพระราชประสงค์
ที่จะเสด็จไปศึกษาวิชาแพทย์เพิ่มเติม

ระหว่างที่ประทับรักษาพระองค์ที่เมืองไฮเดลแบร์ก ประเทศเยอรมนี
เมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๔ พระราชโอรสพระองค์แรก
(พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล)
ประสูติ ณ โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยไฮเดลแบร์ก

วันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๐ พระราชโอรสพระองค์เล็ก
(พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร
มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร)
ประสูติ ณ โรงพยาบาลเคมบริดจ์ รัฐแมสซาชูเซตต์
ปัจจุบันคือโรงพยาบาลเมทอูเบิร์น

๒๔ กันยายน
วันมหิดล

มหาวิทยาลัยมหิดล
คณะวิทยาศาสตร์

งานจัดการข้อมูลและ
ห้องสมุดสตางค์ มงคลสุข

<https://stang.sc.mahidol.ac.th>

StangMongkolsukLibrary

@StangLibrary

MUSC

จดหมายเหตุ
และพิพิธภัณฑ์

ทรงสำเร็จการศึกษาแพทยศาสตร

พ.ศ. ๒๔๖๕ สมเด็จพระเจ้าฟ้ามหิดลอดุลยเดช กรมขุนสงขลานครินทร์
เสด็จไปทรงศึกษาวิชาแพทยที่ประเทศสหรัฐอเมริกา
ทรงสนพระทัยวิชากุมารเวชศาสตร์เป็นพิเศษ
ช่วงปีสุดท้ายของการศึกษา ทรงงานหนักมาก ทำให้พระอนามัย
เสื่อมลงตามลำดับด้วยโรคพระวัณโรค (ไอ) ก่อนสอบปลายปี
ผู้อำนวยการโรงเรียนแพทย์เสนอว่าจะถวายปริญญาแพทยศาสตร
โดยไม่ต้องทรงสอบไล่ เพราะผลการศึกษามองพระองค์
อยู่ในเกณฑ์ดีมาก แต่ไม่ทรงยินยอม เดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๑
ทรงเข้าสอบไล่เช่นเดียวกับพระสหาย ปรากฏว่าผลการสอบไล่
อยู่ในขั้นเกียรตินิยมระดับ Cum Laude

เสด็จกลับประเทศไทย

พ.ศ. ๒๔๗๑ สมเด็จพระเจ้าฟ้ามหิดลอดุลยเดช กรมขุนสงขลานครินทร์
พร้อมครอบครัว เสด็จกลับประเทศไทย และเสด็จไปทรงงาน
เป็นแพทย์ประจำบ้านที่โรงพยาบาลแมคคอร์มิค จังหวัดเชียงใหม่
ทรงทุ่มเทพระสติปัญญาและพระวรกายปฏิบัติหน้าที่อย่างจริงจัง
และดียิ่ง จนประชาชนชาวเชียงใหม่ขนานพระนามว่า “หมอเจ้าฟ้า”

อาคารโรงพยาบาลแมคคอร์มิค จังหวัดเชียงใหม่

๒๔ กันยายน
วันมหิดล

มหาวิทยาลัยมหิดล
คณะวิทยาศาสตร์

งานจัดการข้อมูลและ
ห้องสมุดสตางค์ มงคลสุข

<https://stang.sc.mahidol.ac.th>

StangMongkolsukLibrary

@StangLibrary

MUSC

จดหมายเหตุ
และพิพิธภัณฑ์

ทรงพระประชวรและสิ้นพระชนม์

เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๒ สมเด็จพระเจ้าฟ้ามหิดลอดุลยเดช กรมขุนสงขลานครินทร์ เสด็จกลับกรุงเทพ ทรงพระประชวรด้วยโรคตับอักเสบ ต่อมาตรวจพบว่าทรงเป็นฝัวิดในตับ อาการโรคพระวัณกะ (ไต) กำเริบขึ้น ต้องประทับอยู่แต่ในพระตำหนัก ณ วังสระปทุม ตลอดเวลา

วันที่ ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๒ สมเด็จพระเจ้าฟ้ามหิดลอดุลยเดช กรมขุนสงขลานครินทร์ มีพระอาการน้ำท่วมพระปัสสาวะ (ปอด) และพระหทัยวาย เวลา ๑๖.๔๕ น. สิ้นพระชนม์

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้เลื่อนกรมขึ้นเป็น สมเด็จพระเจ้าฟ้ามหิดลอดุลยเดช กรมหลวงสงขลานครินทร์

เมื่อพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร พระราชโอรส เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๗ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เฉลิมพระเกียรติยศ สมเด็จพระเจ้าฟ้ามหิดลอดุลยเดช กรมหลวงสงขลานครินทร์ เป็น สมเด็จพระราชบิดา เจ้าฟ้ามหิดลอดุลยเดช กรมหลวงสงขลานครินทร์

พ.ศ. ๒๕๑๓ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศเฉลิมพระนามาภิไธย สมเด็จพระราชบิดา เจ้าฟ้ามหิดลอดุลยเดช กรมหลวงสงขลานครินทร์ เป็น สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก

๒๔ กันยายน
วันมหิดล

มหาวิทยาลัยมหิดล
คณะวิทยาศาสตร์

งานจัดการข้อมูลและ
ห้องสมุดสตางค์ มงคลสุข

<https://stang.sc.mahidol.ac.th>

StangMongkolsukLibrary

@StangLibrary

MUSC

จดหมายเหตุ
และพินัยกรรม

อาตุรกุลกระหม่อมฟ้า มหิดลา เจ้าเอย
อดุลเดชดังสุดนร อบด้าว
คุณะมาแมกสากล โลกเลื่อง นิรันดร์ฤ
องค์ละลิบนราธิปราว อูระสะท้อน กวีสถึง

เจ้าฟ้าหายากเพียง หาเพ็ชร ม่วงพ่อ
กุลกระหม่อมมหิดลามืด เขื่องซ้ำ
ไฉ่ฉัตรหรือด่อนเสด็จ ดิวงโลก เสียรา
สยามะชาติประยูรญาติข้า วิโยคตราเสียดาย แสนอ้อ

พระนิพนธ์ใน พระเจ้าบรมวงศ์เธอ
กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์
ถวายความอาลัย

๒๔ กันยายน
วันมหิดล

มหาวิทยาลัยมหิดล
คณะวิทยาศาสตร์

งานจัดการข้อมูลและ
ห้องสมุดสตางค์ มงคลสุข

<https://stang.sc.mahidol.ac.th>

StangMongkolsukLibrary

LINE

@StangLibrary

MUSC

จดหมายเหตุ
และพิพิธภัณฑ์

การศึกษานั้นเป็นคุณล้ำเลิศ

เป็นสิ่งควรซื้อด้วยทุนทรัพย์อันมีค่า เหมือนอาหารหรือเครื่องแต่งกาย
มนุษย์เราทุกคนยินดีแต่งกาย บางคนลงทุนแต่งกายมากกว่ารายได้เสียอีก
เหตุใดเราจึงยอมเสียเงินแต่งแต่กาย
และทำไมเราจึงจะไม่ยอมเสียเงินค่าปัญญาบ้าง

พระราชหัตถเลขา ถึง นายชุ่มใช้ แม้นมาษ
วันที่ ๘ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๒

๒๔ กันยายน
วันมหิดล

มหาวิทยาลัยมหิดล
คณะวิทยาศาสตร์

งานจัดการข้อมูลและ
ห้องสมุดสตางค์ มงคลสุข

<https://stang.sc.mahidol.ac.th>

StangMongkolsukLibrary

@StangLibrary

MUSC

จดหมายเหตุ
และพิพิธภัณฑ์